

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ

ΚΩΣΤΑ ΤΣΑΟΥΣΗ

Ανοιχτή αυλαία στους σκληρούς καιρούς

*«Η Μεγάλη Πλατεία», μυθιστόρημα του Νίκου Μπακόλα.
Από τον «Κέδρο». Σελ. 553, δρχ. 1.700.*

Ο ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ είναι «Ιστορία των Μέσων και Νέων Χρόνων» και ο αναγνώστης καταλαβαίνει με το πρώτο κεφάλαιο ότι πρόκειται για «μεταφορά» της έννοιας καθώς «μεισιαιώνιας» χαρακτηρίζονται τα χρόνια των δικτατοριών, της Κατοχής και του Εμφύλιου, και Νέοι Χρόνοι η εποχή από τα μέσα της δεκαετίας του '70 κι έπειτα.

Είναι μια αλληλουχία εικόνων και ιστοριών — «μικρών μυθιστορημάτων», ίσως — το βιβλίο, με πρωταγωνιστές πρόσωπα με κοινά ονόματα, όπως Φώτης, Χρίστος, Αγγέλα, Γιάννης, Αντιγόνη, που τα συναντάς και τα ξανασυναντάς σε μιαν αφήγηση που όλο λες ότι σε κουράζει κι όμως συνεχίζεις την ανάγνωση, γιατί ο Νίκος Μπακόλας είναι «μάγος» του πεζού λόγου, καθώς δεν αφήνει ούτε την περιπέτεια, ούτε το «μυστήριο», αλλά ούτε και την ποίηση έξω από το γραπτό του:

«... κι είπε τώρα (...) ότι τελειώνει η περιπέτεια της νύχτας, θα μπορούσε να χαλάρωσει στο κρεβάτι του (...) κι εκεί (...) να τολμήσει την κατάστρωση στο πρόβλημα, ν' ανοίξει το φανταστικό τετράδιο, να χαϊδεύει το αποξηραμένο φύλλο, που θα σήμαινε το τέλος του παραμυθιού ή την αρχή του ονειρου, πως ζούσε τάχα ο καλός του φίλος και τον χάιδευε, ότι του

μιλούσε τρυφερά και χαμηλόφωνα — για τη μητέρα, για τα ζώα ή για το γαλάζιο φόρεμα (...).»

Δείγμα γραφής, κι έτσι πάει όλο το μυθιστόρημα, τρυφερό και σκληρό όπως οι άνθρωποι του και οι καιροί που έζησαν, με κέντρο τη Θεσσαλονίκη.

Εκείνος ο Φώτης που χάθηκε στη θάλασσα, ύστερ' από χρόνια, που είχε παντρευτεί την Εβραϊοπούλα τη Ματούλα, που έγινε χριστιανή και την είπαν Μαρία, και η κόρη τους στους βοριάδες της ζωής στους Μέσους Χρόνους με τα οχτά επεισόδια, το καθένα και μια αρματιά κραυγές για προοπτικές που δεν επαληθεύτηκαν:

«... πήγε στο δικαστήριο και είπε "αυτά που μας κανοναρχάτε στα σχολεία, να τα θυμάστε τούτες τις στιγμές, αλλιώς να μας διδάσκετε ότι επικρατούν οι κατεργάρηδες κι οι πόρνοι στη ζωή".»

Το μακελειό

Και οι σκηνές από το Μάη του '36 με το μακελειό του συλλαλητηρίου στη Θεσσαλονίκη, με τους άλλους σκοτωμένους και τη γυναίκα που πέφτει από το βόλι του χωροφύλακα... (ο Νίκος Μπακόλας αποδίδει, όπως σε δημοτικό τραγούδι από τα καλύτερα, εκείνες τις ώρες:

Νίκος Μπακόλας.

— «... Ηταν δέντρα κι ήταν άστρα, σαν το άγιο κήπο της αναμονής, όπου λέγαν "ίσως μας σταυρώσουνε", γιατί θα 'χαν αγριέψει οι χωροφυλάκοι, οι αρχόντοι, όλοι τους απόνετοι κι εγκωιστές».

Το βιβλίο τελειώνει με ανοιχτή την αυλαία του «μύθου» του, γιατί, όπως σημειώνει ο συγγραφέας, «για το βίο και τα τέλη όλων θα μπορούσε να γραφεί μια άλλη ιστορία, ίσως αποκρυπτογραφική, όπου λέξεις, όπως «εμφιλωχρώ» ή «συμβιβάζομαι», «εκφολιώνεται», «λυτρώνεται», «περιπλανάται», θα αφήνανε βαθιά τα ίχνη τους, όπως πέτρες που θα ρίχνονταν με δύναμη στη λάσπη και θα τη λαβώνανε».

(Ο Νίκος Μπακόλας γεννήθηκε το 1927 στη Θεσσαλονίκη, όπου και ζει. Σπούδασε μαθητικά και είναι δημοσιογράφος. Πρωτοεμφανίστηκε με διηγήματα το 1955. Τα άλλα του βιβλία: «Μην κλαίς αγαπημένη» 1958, «Ο κήπος των πριγκιπών» 1966, «Εμβατήρια» 1972, «Υπνος θανάτου» 1974, «Μυθολογία» 1977).